

Ordlista

Här har vi samlat vanliga ord och begrepp.

@

Avskiljare mellan namn och adress i Internets e-postadresser. Uttalas som det engelska ordet "at" (hos/vid). Vanliga svenska smeknamn är "Snabel-a", "Alfa-slang" och "Kanelbulle".

Användarnamn

En datoranvändare identifierar sig för en dator, ett program eller en tjänst på internet genom att registrera ett så kallat användarkonto. Det innehåller ett användarnamn och ett lösenord. Efter registreringen får du tillgång till användarkontot genom att logga in med ditt användarnamn och lösenord. Ett användarnamn kan vara ett förnamn eller smeknamn eller ett påhittat ord, vilket som helst. Som användarnamn används ibland e-postadressen.

App

App är förkortning för applikation, små tillämpningsprogram som man laddar hem från internet (Google Play butik för Android och App Store för iPad och iPhone) och installerar i surfplattor och mobiler.

BankID

BankID är en e-legitimation som gör det möjligt för företag, banker, organisationer och myndigheter att både identifiera och ingå avtal med privatpersoner på Internet. BankID är en elektronisk ID-handling som är jämförbar med pass, körkort och andra fysiska legitimationshandlingar.

Blippa

Att Blippa är ett annat ord för en kontaktlös betalning. Det innebär att du bara behöver hålla ditt kort mot en kortterminal för att göra ett köp. Du behöver alltså inte stoppa in kortet i och slå koden för att bekräfta transaktionen.

Blogg

En blogg är en webbdagbok, en öppen webbplats som innehåller periodiskt publicerade inlägg och/eller dagboksanteckningar på en webbsida där inläggen är ordnade så att de senaste inläggen är högst upp.

Bluetooth

Bluetooth (på svenska Blåtand), blåtandsteknik, är en standard för trådlös, kortvägga kommunikation mellan till exempel headset och mobiltelefon eller mellan tangentbord och dator.

Card on file

Att handla via "Card on file" innebär att man betalar hos en näthandlare med redan sparade uppgifter. Detta innebär att man vid återkommande transaktioner eller betalningar inte behöver fylla i uppgifter (kortnummer m.m) för varje enskilt köp. "Card on file" är till för att skapa en så smidig och enkel kundresa som möjligt. Card on file är redan ett väldigt etablerat betalsätt som ofta används av stora aktörer såsom Netflix och Spotify med många andra. Transaktioner och betalningar som sker via Card on File är lika säkra som 'vanliga' kortbetalningar via nätet och om något mot förmodan skulle ske så är man försäkrad precis som med alla andra betalsätt.

CVV/CVC

Card Security Code, vanligtvis kallad CVV-kod (Visa) eller CVC-kod (Mastercard), är en tre- eller fyrsiffrig kod som nästan alltid är placerad på kortets baksida. American Express skiljer sig dock lite och har en fyrsiffrig kod på kortets framsida ovanför kreditkortsnumret.

Digital brevlåda

En digital brevlåda är en e-tjänst i form av en webbaserad eller mobilapp-baserad brevlåda. I den kan företag och privatpersoner få digital post från myndigheter (motsvarigheten till "bruna kuvert") och företag. Inloggning sker med hjälp av e-legitimation, till exempel Mobilt BankID.

Google

Google är ett av världens största företag. Mest känt är Google för sin sökmotor som blixtnabbt söker igenom hela internet för att hitta svar på frågor som människor ställer till internet. Sökproceduren kallas att googla. Google har även en rad andra applikationer (tillämpningar) inom dataområdet: Google Mail, Google Maps, Google Earth, Google Translate och många fler. Du får gratis tillgång till Googles utbud genom att registrera ett användarkonto.

Ikon

Bild på skärmen som startar en app (applikation) när du klickar/trycker på den.

Internetbanken

En tjänst på din banks hemsida som ger dig tillgång till alla dina konton och funktioner som du har i din bank, när du loggar in på med dina personliga uppgifter. Inloggning sker via en webbläsare på din dator. Du får information om dina olika konton och kort, du kan göra överföringar, betala räkningar och mycket annat.

Ladda ner

Nedladdning, eller ladda ner, innebär att en fil (oftast en video- eller ljudfil) laddas ned för att sedan spelas upp lokalt på den egna datorn.

Logga in

Att logga in är att identifiera sig på en hemsida så att du får tillgång till information eller annat som är personligt för just dig. Det vanligaste är att du anger ett användarnamn och ett lösenord på ditt användarkonto som du själv oftast har skapat genom att registrera dig på webbplatsen ifråga. Eller så sker det med elektronisk identifiering, typ BankID.

Mobilbanken

Ger dig tillgång till dina konton och banktjänster via en app din mobil eller surfplatta. Du får i stort sett samma möjligheter och funktioner som när du loggar in i internetbanken.

NFC-tag

Near Field Communication, NFC (på svenska Närfältskommunikation) är en överföringsmetod för kontaktlöst utbyte av data över korta sträckor. Tekniken är brett använd, t e x i busskort eller hotellnycklar. Nu börjar tekniken också hitta in i mobiler och surfplattor.

QR-kod

Kod i form av ett mönster av små rutor eller prickar som inläst i en mobil/dator kan omvandlas till data. Ett vanligt användningsområde är att ta en bild av koden med mobilen, som sedan automatiskt öppnar en hemsida i mobilens webbläsare. På samma sätt som streckkoder på förpackningar identifierar en vara för kassasystemet i butiken.

Sajt

Sajt är ett svenskt talspråksuttryck för engelskans site som betyder webbsida eller webbplats.

Selfie

En selfie är ett porträttfotografi någon tar på sig själv och lägger ut på internet.

Sociala medier

Sociala medier betecknar webbplatser och mobila appar med vars hjälp människor kan interagera i mänskliga sociala nätverk och, i motsats till traditionella medier, bidra med eget innehåll. Sociala medier kan innefatta internetforum, sociala nätverkstjänster, bloggar med mera.

Spam

Spam är oönskade och obeställda massutskick av skräppost, oftast med reklam.

Streama

Streaming innebär att i realtid spela upp ljud- eller videofiler på en dator, surfplatta eller mobiltelefon från en webbplats, samtidigt som filerna överförs i ett nätverk. Inte samma sak som att ladda ner.

Swish

En app som används för överföring av pengar. Med Swish sker betalningarna direkt från och till ditt bankkonto via ditt mobilnummer.

Webbläsare

En webbläsare är ett dataprogram som används för att läsa information på nätet (webben). Det finns flera olika webbläsare. De vanligaste är Internet Explorer, Google Chrome, Firefox och Safari.

Att tänka på

Vilka olika typer av bedrägerier mot äldre finns det?

Bedrägerierna kan delas in i två kategorier dels bedrägeri genom "shoulder surfing", dels brott som inletts med ett vilseledande av brottsoffret. Shoulder surfing är bedrägerier eller fickstölder där brottet inleds med att gärningspersoner tittar över axeln på ett potentiellt brottsoffer för att memorera exempelvis pinkoder eller lösenord. Därefter stjäls bankkortet och uttag görs sedan i en uttagsautomat i närheten.

Brott som inletts med ett vilseledande innebär att gärningspersonen med falskt motiv förmår den äldre att avslöja kortuppgifter, lämna ifrån sig kort och kod eller att utsätta den äldre för en stöld. Vilseledandet kan ske genom att gärningspersonen tar kontakt med den äldre ute i offentlig miljö eller genom att göra ett besök i bostaden. Innan besök i bostaden kan gärningspersoner ibland ringa och boka besöket. Telefonnummer tar gärningspersonerna reda på via internet. Där finns det många webbplatser som öppet tillhandhåller information om medborgare i Sverige.

Sedan finns det så kallad phishing, och det är när gärningspersonen skickar mail eller sms för att förmå brottsoffret att uppge personnummer eller kortuppgifter. Mailet eller sms kan se ut som det kommer från en myndighet eller bank, men det är falskt.

I affären och vid uttagsautomaten

Det vanligaste tillvägagångssättet för att få tillgång till ditt bankkort och kod är att gärningspersoner ställer sig bakom dig i kön vid kassan i matbutiken eller bakom dig vid uttagsautomaten. När du betalar eller tar ut pengar, så kikar man över din axel för att memorera koden du slår in.

Du packar ihop dina matvaror eller tar sedlar och kort ur uttagsautomaten och lämnar platsen. Efter en stund är det en obekant person som tar kontakt med dig och använder sig av olika sätt för att avleda din uppmärksamhet. Det kan vara att veckla upp en karta för att få en vägbeskrivning eller be om att få växla pengar. Under tiden som du är hjälpsam så passar man på att stjäla din plånbok eller bankkort. Efter detta har bedragaren både ditt bankkort och koden, och kan göra uttag från ditt konto.

Ett annat sätt att vilseleda dig vid bankomaten är att påstå att du tappat en sedel. När du tittar ner så ligger det en sedel där, men det är i själva verket gärningspersonen som lagt dit den utan att du märkte något. När du böjer dig ner för att ta upp den tappade sedeln, så passar man på att ta kortet ut uttagsautomaten och lämna platsen.

Det är mycket vanligt att de utsatta inte upptäcker något förrän det är försent. Du kan upptäcka det genom att du saknar ditt kort nästa gång du ska handla eller genom att du upptäcker att uttag gjorts från ditt konto. Ibland upptäcker banken att onormala uttag görs från ditt konto och tar kontakt med dig.

Betalningshjälpen är ett utbildningsinitiativ från Mastercard i samarbete med några av Sveriges största banker och SPF Seniorerna. Det här dokumentet är hämtat från www.betalningshjälpen.se